

להתודע ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ס

עירובין דף קד

בענין שרץ שנמצא במקדש

בעירובין דף ק"ד: במתני' שרץ שנמצא במקדש, כהן מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה, דברי רבי יוחנן בן ברוקה, רבי יהודה אומר בצבת של עץ, שלא לרבות את הטומאה. ובגמ' אמר שמואל המכניס טמא שרץ למקדש חייב, שרץ עצמו פטור, מאי טעמא אמר קרא מזכר ועד נקבה תשלחו, מי שיש לו טהרה במקוה יצא שרץ שאין לו טהרה וכו'. לימא כנתנא, שרץ שנמצא במקדש, כהן מוציאו בהמיינו, שלא לשהות את הטומאה, דברי רבי יוחנן בן ברוקה, רבי יהודה אומר בצבת של עץ מוציאו, שלא לרבות את הטומאה, מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר שלא לשהות קסבר המכניס שרץ למקדש חייב, ומאן דאמר שלא לרבות קסבר המכניס שרץ למקדש פטור. לא דכולי עלמא חייב, והכא בהא קא מיפלגי, מר סבר שהויי טומאה עדיף, ומר סבר אפוש טומאה עדיף.

- א -

כללי דיני מכניס טומאה למקדש

טמאים, דאם מכניס אדם טמא או שרץ, הרי הוא ענוש כרת, אבל אם מכניס כלים טמאים, אינו עובר אלא בלאו וחייב מלקות ולא כרת. וכן כתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות ביאת מקדש הלכה ט"ז דהמכניס שרץ וכיוצא בו במקדש או שהכניס אדם טמא למקדש הרי זה חייב כרת, שהרי טמא מקדש יי, אבל הזורק כלים טמאים למקדש, אפילו היו כלים שנגעו במת, פטור מן הכרת, אבל חייב מלקות שנאמר ואם לא יכבס וגו', מפי השמועה למדו על רחיצת גופו ענוש כרת, ועל כיבוס בגדיו לוקה ארבעים. א

מכניס כלים טמאים למקדש אם מוזהר באיסור לאו או בכרת / מכניס טמא שרץ למקדש אם הכוונה היא לאדם שנטמא בשרץ או לכלי שנטמא בשרץ

- רמב"ם, ראב"ד, כסף משנה, ביאור הגר"א, מרומי שדה -

א. ראשית דבר יש להקדים כללי הדינים שנאמרו בלאו טומאה במקדש.

כתוב בתורה (ויקרא י"ב) 'ואל המקדש לא תבא'. מקרא זה נלמד איסור ביאה למקדש בטמא, שהטמא מוזהר מליכנס למקדש. כדאי' בשבועות דף י"ז:

עוד כתוב (במדבר ה') 'צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש'. 'מזכר עד נקבה תשלחו אל מוחץ למחנה ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שוכן בתוכם'. ממה שאמרה תורה 'וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש' למדין שיש מצות עשה בשילוח טמאים לחוץ למקדש, וזה המקור למה ששינונו במשנתנו ד'שרץ שנמצא במקדש' חייבים להוציאו מן המקדש בלי להשהותו, שזה מצד מצות עשה של שילוח טמאים. נוסף על זה למדין מקרא ד'ולא יטמאו את מחניהם' אזהרה לאיסור הכנסת טומאה למקדש, שאם אדם מכניס טומאה למקדש בידיים עובר בלאו זה, וזה שאמר שמואל ד'המכניס טמא שרץ למקדש חייב'.

והנה במה שהזכירה תורה מלהכניס טומאה למקדש, אי' בתורת כהנים (אחרי מות י"ב) דיש הבדל בין מכניס אדם טמא או שרץ, ובין מכניס כלים

והנה במה שאמר שמואל דהמכניס טמא שרץ למקדש חייב, מצינו כמה דרכים בראשונים. דהנה בכסף משנה בפ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה ט"ז מפרש מה שכתב הרמב"ם (הני"ל) דהמכניס אדם טמא למקדש חייב כרת, דכוונתו בזה למה שאומר שמואל בגמרא שלפנינו דהמכניס טמא שרץ למקדש חייב, כי הוא מפרש דהיינו שמכניס אדם שנטמא בשרץ, ומה שאמר שמואל דחייב, היינו שהוא חייב כרת.

אמנם הראב"ד שם מפרש מה שאומר שמואל דהמכניס טמא שרץ למקדש חייב, היינו שמכניס למקדש כלי שנטמא בשרץ, ומה שאמר שהוא חייב היינו שחייב מלקות, שהרי במכניס כלים טמאים למקדש אינו חייב כרת אלא מלקות.

אמנם רש"י (ד"ה המכניס) מפרש כדברי הראב"ד דמה שאומר שמואל דהמכניס טמא שרץ למקדש חייב, היינו שמכניס כלי שנטמא במקדש, אכן

השלמות והוספות

למקדש חייב, והרי זריקת כלים למקדש אינו נחשב דרך ביאה, אלא דכיון דהלאו הוא במה שהוא מטמא את המקדש אין הבדל אם נכנס דרך פתח או לא. וכתב שם, דזה פשוט גם לתינוקות של בית רבן.

ולפי זה הוא מקשה תמיהה עצומה, דאם כן מדוע אדם טמא שנכנס למקדש שלא בדרך ביאה פטור, נהי שאינו עובר על לאו ד'אל המקדש לא תבא' כיון שלא נכנס דרך ביאה, מכל מקום מדוע לא יעבור על לאו ד'ולא יטמאו את מחניהם', דכיון דהמכניס אדם טמא למקדש חייב כרת גם שלא בדרך ביאה, אם כן גם במכניס את עצמו שלא בדרך ביאה, יתחייב משום מכניס אדם טמא למקדש, דמה לי מכניס אדם אחר כשהוא טמא ומה לי מכניס את גופו כשהוא טמא, הרי כשמכניס את עצמו הוא מכניס טומאה למקדש, ועל זה אין צריך שיהא בדרך ביאה. וכן תמה בשו"ת מרחשת סי' ב' (ענף ג' אות ט"ז) וכתב שהיא תמיהה עצומה בעיני ולא ידעתי לפותרה.

טמא הנכנס למקדש שלא כדרך ביאור מדוע אינו עובר משום מכניס טומאה למקדש

- מנחת חינוך, מרחשת -

א בשבועות דף י"ז: שינוי דטמא שנכנס למקדש אינו חייב אלא אם נכנס כדרך ביאה, אבל אם נכנס דרך גגין פטור, שנאמר (ויקרא י"ב) 'ואל המקדש לא תבא' דרך ביאה אסרה תורה. ומובא כן ברמב"ם בפ"ג מהלכות ביאת מקדש הלכה י"ט.

והנה במנחת חינוך מצוה שס"ג (אות י"ב) כתב דהדבר פשוט דדוקא באדם טמא שנכנס למקדש יש הבדל אם בא דרך ביאה או לא, דכיון שהלאו נלמד מקרא ד'אל המקדש לא תבא' אינו חייב אלא בבא למקדש דרך ביאה, אבל לגבי לאו דמכניס טומאה למקדש שזה נלמד מקרא ד'ולא יטמאו את מחניהם' אין הבדל אם הכניס דרך ביאה או לא, וכן מוכח ממה שכתב הרמב"ם (הני"ל) דהזורק כלים טמאים

גם בגמרא שלנו דחייב כרת על הכנסת כלים שנטמאו בשרץ, ואין כאן טעות סופר בדברי רש"י.

וכתב בשם חתנו בדברי התו"כ הנ"ל יש לפרש דמה שכתב שאין חיוב כרת במכניס כלים במקדש, היינו בכלים שנטמאו בטומאה כזו שאינה מטמאה אלא כלים בלבד ואינה מטמאה אדם, והיינו באוכל נבילת עוף שנטמא רק בגדים ולא אדם, ובזה אין חיוב כרת במכניס טומאה למקדש, אבל במכניס כלים שנטמאו בשרץ שהיא טומאה שנטמא גם אדם, חייב כרת, דאין הבדל בין אדם שנטמא בשרץ ובין כלי שנטמא בשרץ.

- ב -

ביאור פלוגתא אם מוטב להוציא שרץ בהמיינו או בצבת של עץ

ד'וישלחו מן המחנה, אכן המכניס כלי טמא למקדש הרי הוא עובר בלאו ד'ולא יטמאו את מחניהם', ולאו זה הוא בין במכניס כלי טמא ובין במטמא כלי במקדש, כי בין בזה ובין בזה הוא מביא טומאה למקדש, והאיך יתכן שלצורך הוצאת השרץ מן המקדש שחיובו הוא מצד מצות עשה, שיוציא את השרץ בהמיינו, הרי במה שהמיינו היא נוגע את השרץ, הוא מטמא את המיינו ועובר על לאו ד'ולא יטמאו את מחניהם', והאיך יתכן לעבור על לאו ד'ולא יטמאו את מחניהם' מפני שמוטל עליו להוציא את השרץ מצד מצות 'וישלחו מן המחנה'.

וכתב, דזה מדין עשה דוחה לא תעשה, כי העשה ד'וישלחו מן המחנה' דוחה ללאו ד'ולא יטמאו את מחניהם', כמו בכל מקום שמזדמן לפניו עשה ולא תעשה ואין בידו לקיים המצוה כי אם ע"י דחיית הלאו, והכי נמי כדי שיוכל לקיים מצות וישלחו מן המחנה נדחה לאו ד'ולא יטמאו את מחניהם'.

אכן במרומי שדה בנדה דף ל"א: (ד"ה ונראה) כתב דמה שמוציא את השרץ בהמיינו אינו מדין עשה דוחה לא תעשה, חדא שהרי בזבחים דף צ"ז: מבואר דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, ועוד שהרי לפי האמור בדברי רש"י (הנ"ל) שהמכניס כלי שנטמאה בשרץ חייב כרת, הרי במה שנטמא את המיינו ע"י השרץ יש איסור כרת, ואין עשה דוחה לאו שיש בו כרת. אכן מה שרשאי לטמאות את המיינו בשרץ הוא משום שלצורך טהרת המקדש הותרו לגמרי איסורי כניסה בטומאה במקדש, כמו שמצינו להלן דף ק"ה. דמבעי בטומאה שנמצאת במקדש וצריכין להכנס למקדש להוציאו, ויש לפנינו רק בעל מום או טמא, אם יכנס בעל מום או טמא, אע"ג שטמא שנכנס למקדש חייב כרת ובעל מום אינו בכרת, והיה בדין לדחות איסור לאו ולא איסור כרת, ועל כרחך דאין זה מדין עדל"ת, אלא דלצורך טהרת המקדש לא הוזהרו כלל על הכניסה, ולכן הוא הדין שמותר להוציא את השרץ בהמיינו, אע"ג שיש בזה איסור כרת.

לגבי מה שאומר שמואל שהוא חייב, מפרש רש"י (ד"ה חייב) דהיינו שבמזיד חייב כרת ובשווג חייב חטאת. וכבר תמה בביאור הגר"א על הגליון שלפנינו שהרי במכניס כלים טמאים למקדש אינו חייב כרת וחטאת אלא מלקות, וא"כ לפי מה שמפרש רש"י דהיינו שמכניס כלים שנטמא בשרץ היה לו לומר שחייב מלקות. וכתב הגר"א שזהו טעות סופר.

אכן בספר מרומי שדה בנדה דף ל"א: כתב דברש"י שם (ד"ה אין) מפורש ג"כ שסובר דהמכניס כלים טמאים למקדש ענוש כרת, והוא מפרש דכן מוכח במתני' שם דיש ענוש כרת על מכניס כלים טמאים, ולכן כתב רש"י

אם מוטב לעבור בקום ועשה או בשב ואל תעשה / דחיית איסור טומאת כלי במקדש מפני עשה דהוצאת / מדין עשה דוחה לא תעשה / לצורך טהרת מקדש הותר איסור כניסה בטומאה

- ירושלמי, מרחשת, מרומי שדה -

ב. במה שנחלקו במתני' בשרץ שנמצא במקדש, אם מוציאו בהמיינו שלא לשהות את הטומאה, או שמוציאו בצבת של עץ, שלא לרבות את הטומאה, מפרש בגמ' שנחלקו אם מוטב להשהות את הטומאה במקדש עד שימצאו צבת של עץ כדי שלא לטמאות את המיינו, או דמוטב להוציא את השרץ בהמיינו אע"ג שבוזבז מטמא אותו בידים, כדי שלא להשהות את הטומאה. ודעת הרמב"ם בפ"ג מהל' ביאת מקדש הלכה כ' כרבי יהודה דמוציאין את הטומאה בפשוטי כלי עץ שאין מקבל טומאה, כדי שלא לרבות את הטומאה. [ב]

ובביאור הפלוגתא אם עדיף להשהות את הטומאה ולא לטמא את המיינו בידים או שמוטב לטמא את המיינו בידים כדי שלא להשהות את הטומאה, הנה בירושלמי פ"י דעירובין הלכה י"ד מדמה פלוגתא זו למה שנחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע לעיל דף ק'. בנתערב דם זבחים של מתן ארבע בזבחים של מתן אחת, שאם מוסיף על מתן אחת עובר בבל תוסיף, ואם מגרע במתן ארבע עובר בבל תגרע, ונחלקו אם מוטב שיתן מתן ארבע אע"ג שיעבור בבל תוסיף בידים, או דמוטב שלא יתן אלא מתן אחת כי בזה יעבור בבל תגרע רק בשב ואל תעשה. ובסברא זו נחלקו גם התנאים שלפנינו אם ראוי שיזדרז להוציא את הטומאה אע"ג שאז יטמא את המיינו בקום ועשה, או דמוטב שלא יעבור על האיסור בקום ועשה אלא בשב ואל תעשה, אע"פ שבזה ישהה את הטומאה.

והנה בשו"ת מרחשת ח"א סי' ב' (ענף ג' אות ז') מתקשה במה שסובר רבי יוחנן בן ברוקה דמוציאו בהמיינו כדי שלא לשהות את הטומאה, שהרי החיוב להוציא שרץ שנמצא במקדש, הוא משום שמחוייב במצות עשה

חיוב הוצאת טומאה דאורייתא מן המקדש מוטלת על כל רגע ורגע

- קובץ הערות -

[ב] מדברי הגמרא מתבאר שאילולי שיש לזוהר שלא לרבות את הטומאה היו מוציאין את השרץ בהמיינו כדי שלא להמתין עד שימצאו פשוטי כלי עץ שאינם מקבלים טומאה, כי אם נמצא טומאה במקדש צריכים למהר כמה שאפשר להוציאה מיד מן המקדש.

והנה בתוס' ביבמות דף ז': (ד"ה וראה) מביאים דברי הגמרא בסוטה דף כ': שכשהשקו סוטה אמרו 'הוציאוה הוציאוה' שלא תטמא העזרה, וכתבו התוס' דממה שאמרו 'הוציאוה הוציאוה' שתי פעמים מוכח שהוא חיוב דאורייתא ולא רק מדרבנן, כי אם היה רק חיוב דרבנן לא היו צריכים למהר כל כך.

ובקובץ הערות סי' ח' (אות ט"ו) כתב דדבריהם צריך ביאור דמהיכן מוכח ממה שאמרו שתי פעמים הוציאוה שהוא חיוב דאורייתא ושצריכין למהר, ומדוע באמת דוקא לגבי חיוב דאורייתא יש למהר להוציא את הטומאה, ואם הוא איסור דרבנן אין צריך למהר להוציא את הטומאה.

וכתב, על פי הסברה הידועה שבדברים האסורין מדרבנן לא חל האיסור על עצם הפעולה, כי אין המעשה אסורה מצד עצמה, אלא עיקר החיוב הוא שהאדם צריך

לשמוע לדברי חכמים, כמו שאמרה תורה 'ועשית כלל אשר יורוך' ולא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, והיינו שעיקר החיוב הוא לשמוע לדברי חכמים, ולא מפני שהמעשה עצמה בלתי נרצית. ומטעם זה כתב בנתיב"מ סי' רל"ד סק"א דבעושה איסור דרבנן בשוגג לא עבר כלל, דכיון שהיה שוגג ולא היה יודע שמחוייב לשמוע לדברי חכמים, לא חל עליו האיסור כלל.

ומעתה, במקום שמחוייב להוציא טומאה מן המקדש רק מדרבנן, מוטל על האדם רק שישמע לדברי חכמים ויעשה כדבריהם להוציא את הטומאה, ולכן אפילו אם אינו ממהר בהוצאתו, אינו עובר על דברי חכמים, שהרי הוא שומע לדברי חכמים ומתעסק בהוצאתה, אבל אם האיסור הוא מן התורה, חל עליו חיוב על עצם הדבר שלא יהא טומאה נמצאת במקדש, ולכן צריך למהר להוציא את הטומאה, כי בכל רגע ורגע שהטומאה שהייה במקדש נעשה איסור במה שיש טומאה במקדש, ולכן חייב למהר להוציא הטומאה מן המקדש, ע"כ.

ומתבאר מזה דעשה ד'וישלחו מן המחנה' אינה כשאר מצות עשה המוטלת על האדם שמעיקר הדין אינו מחוייב למהר ולהזדרז בעשייתה כל כמה שאפשר, ומה שאמרו דזרזין מקדימין למצוות הוא מצד מעלה בעלמא ואינו בגדר חיוב גמור, כי במצות 'וישלחו מן המחנה' משחל עליו המצוה חל עליו החיוב על כל רגע ורגע בפני עצמה שלא לשהות טומאה במקדש.

ב

ואז יצאו דברי

החת"ם והאבני נזר בריקוד.

מהפכה בעולם לימוד הדף.
לקרוא. לשמוע. להתעשר. בזמן קצר. להתוודע.

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שינון שבועיים

מבחנים בסגנון אמריקאי
לשינון הנלמד
למען יעמדו לימים רבים

שול"ת מיוחד שאל את הרב

מנויי המערכת נהנים
משול"ת פורה ובהיר
עם רבני המערכת

שיעור יומי מוקלט ומתועד

שיעור עיוני בנושא מרכזי
ב-10/25 דק' לבחירה ע"י
מג"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי בדיוור ישיר

שיעור בן 4 עמודים
בנושא עיוני על הדף
בעריכה בהירה

להתוודע

החדשות היומיות
של לומדי הש"ס

להצטרפות ומנויים: 02-990-40-01

Take the daf to a new level

Embark on a new path

The beautiful topics, which will be discussed in the lehisvada shiurim encompass the entire spectrum of Jewish daily life.

You will not be learning gemara by rote, you will start living the gemara! Your yiddishkeit, your Shabbos and Yomtov will take on a new dimension like never before.

TMC • 718.925.2300

LEHISVADA
מחמדי התורה בש"ס

BECOME A MEMBER FOR \$4 A MONTH

718.298.2416

www.lehisvada.com

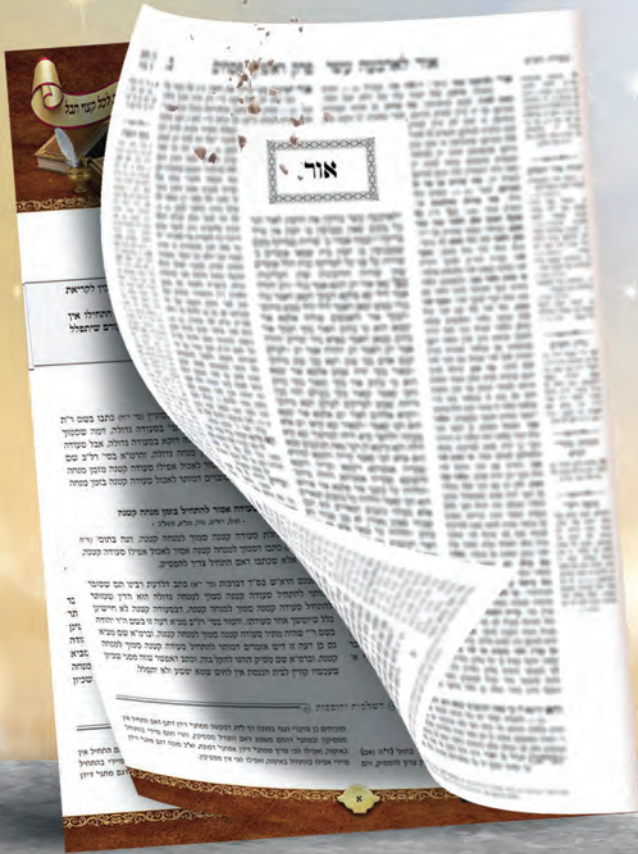
NEW TOPIC DAILY • DAILY SHIUR TO LISTEN AND WATCH • BEAUTIFUL PAMPHLET • ONLINE FORUM • ASK THE RAV • QUESTION REVIEW SHEET

Sponsored by

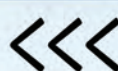
לייגט אריין א ספעציעלע געשמאק אין דעם דף היומי

איערע מסכת פסחים וועט האבן אינגאנצן א אנדערע טעם בע"ה

הערליכע גליונות על הדף • טעגליכע שיעורים יקרים מתוקים מדבש

14

שרייבט אייך שוין איין אין להתוודע פאר די סימבאלישע פרייז פון

אדער 44 פארן באקומען אין פאסט צווי וואכן פריער

רופט און די הנאה וועט געהערן בלויז צו אייך! 02-990-4001